

در شرایطی که واکنش‌های لحظه‌ای به یک الگوی رایج تبدیل شده، سیره امام حسن(ع) راهکار بازگشت به عقلانیت است

درس امام حسن (علیه‌السلام): اول فکر، بعد واکنش

و حسرت «بازگشت برای عمل» سودی نخواهد داشت. بنابراین باید سرمایه‌هایی چون جوانی و سلامتی را پیش از آنکه به‌سادگی از دست بروند، غنیمت شمرد. راهکار خروج از این غفلت، حاکم دانستنِ خداوند بر تمام لحظات است؛ به‌گونه‌ای که پیش از هر اقدام، رضایت او را بسنجیم. هدف نهایی این است که از مرحله «یعملون و لا یعلمون» (عمل ناآگاهانه) به جایگاه «یعملون و یعلمون» (عمل آگاهانه و بصیرانه) ارتقا یابیم. این بصیرت، همان اکسیر اهل بیت(ع) است که اضطراب‌های زندگی را به آرامش و گرهِ‌های آن را به

آن غافل شد. امام مجتبی(ع) می‌فرمایند مردم در دنیا کار می‌کنندبدون آنکه علم‌و آگاهی کافی داشته باشند، اماوقتی پرده‌هاکنار می‌رودبه‌سرای آخرت می‌رسند، به‌علم می‌رسند امادیگر راهی برای عمل وجود ندارد. این هشدار، رنگ خطری است برای کسانی که عمر و سلامتی را به ثمنِ بخش از دست می‌دهند.

استاد مؤمنی با تحلیل عمیق‌تر این کلام می‌گوید: «الناس فی دار سهو» یعنی مردم در خانه‌ای هستند که در آن، عقل به‌درستی به‌کار گرفته نمی‌شود. مادر زندگی مدام در حال عمل کردن هستند، اما آقیل‌از هر عمل، اندیشیده‌ایم؟ بسیاری از ما پس از انجام کار، تازه به فکر می‌افتیم که چه کردیم و چقدر اشتباه کردیم. امام مجتبی(ع) می‌فرمایند ابتدا باید اندیشید، سپس اقدام کرد. وقتی می‌خواهیم سخنی بگوییم یا فعلی انجام دهیم، باید با خود فکر کنیم آیا این کار، دنیای مرا آباد می‌کند؟ آیا آخرت مرا می‌سازد؟ اگر فقط به فکر دنیا باشیم که غفلت است و اگر فقط به فکر آخرت باشیم و دنیا راها کنیم،باز هم از مسیر تعادل خارج شده‌ایم. دین ما دین عاقبت و تعادل است، همان‌گونه که امیرالمؤمنین(ع) فرمودند دنیا تجارت‌خانه اولیاست، ما باید از این دنیا برای آخرت توشه برگیریم.

■ «یعملون و لا یعلمون»؛ هشدار امام حسن(ع) به واکنش‌های نسنجیده

وی با اشاره به گذر شتایان عمر و پایان ایام عذارای، تأکید می‌کند: فرصت‌ها همچون برف در تابستان روبه زوال اند. در تبیین این غفلت، امام حسن مجتبی(ع) فرمودند: «الْأَناسُ فِی دَارِ سَهْوٍ وَعَقْلٌ یَعْمَلُونَ وَ لَا یَعْلَمُونَ، فَاِذَا صَارُوا اِلَى الْاٰخِرَةِ صَارُوا اِلَى دَارِ یَقِینٍ یَعْلَمُونَ وَ لَا یَعْمَلُونَ» (مردم در این دنیا در سرای غفلت به سر می‌برند؛ عمل می‌کنند اما از ثمره آن بی‌خبرند و چون به آخرت رسند، به سرای یقین درمی‌آیند؛ آنجا حقیقت را می‌دانند اما دیگر فرصت عمل ندارند). این کلام نورانی هشدار می‌دهد در آخرت، پرده‌ها کنار می‌رود

پاسخ دندان‌شکنی به جسارت‌کنندگان بدهند، اما به خاطر حفظ مصلحت عالی‌تر که همان بقای دین و جلوگیری از خون‌ریزی میان مسلمانان بود، سکوت اختیار می‌کردند. این همان درسی است که باید در زندگی نصب‌العین قرار دهیم. چه بسیار دعواهایی که با یک جمله «بگذر یم» به پایان می‌رسید، اما به دلیل اصرار بر مقابله‌به‌مثل، به جدایی‌های تلخ منجر شد.

حجت‌الاسلام مؤمنی در ادامه تأکید می‌کند: امام مجتبی(ع) در کوچه و بازار مدینه، آماج رکیک‌ترین الفاظ بودند، اما ایشان باسعهصدر، از حق شخصی خود گذشتند. این گذشت، از سر ترس نبود، بلکه از سر اشراف کامل بر اهداف دشمن بود. دشمن می‌خواست امام را از کوره در ببرد تا پناه‌های پری تخریب چهره ایشان داشته باشد، اما حلم حسنی، نقشه‌دشمن را نقش بر آب کرد. این سیره باید در جامعه ما تکثیر شود. اگر در جامعه امروز، کسی به‌ما تعرض کلامی کرد، ما نباید همان‌گونه پاسخ دهیم. حلم یعنی قدرت بر تلاقی داشتن اما تلاقی نکردن. این همان نکته‌ای است که در سیره امام مجتبی(ع) به‌وضوح دیده می‌شود. اگر این سیره را در جامعه پیاده کنیم، بسیاری از برخوردهای فیزیکی و لفظی که در خیابان‌ها شاهد هستیم، جای خود را به گذشت و مدارا خواهد داد.

■ هوشیاری در دار غفلت

این استاد حوزه با استناد به کلام نورانی امام مجتبی(ع) که می‌فرمایند «الاناس فی دار سهو و غفلت» هشدار می‌دهد: ما در خانه‌ای زندگی می‌کنیم که با غفلت از سرمایه‌های وجودی‌مان عجین شده است. مشکل اینجااست که ما ابتدا عمل می‌کنیم و بعد می‌اندیشیم؛ در حالی که عقلانیت حکم می‌کند پیش از هر کنش و سخنی، پیامدهای دنیوی و اخروی آن را بسنجیم. قرآن کریم نیز در دعای «وَتَبَّأْنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً وَفِی الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً» (بقره ۲۰۱) به ما یادآوری می‌کند دنیا تجارت‌خانه اولیای خداست و نباید از فرصت‌های

مریم احمدی شیروان | هفتم صفر، روزی است که آسمان مدینه، سنگین از غبار حزن و اندوه است؛ روزی که در سوگ کریم‌ترین فرزندان آدم، امام حسن مجتبی(ع) نشست؛ همان آفتابی که در عین شکوه مقام، در میان کینه‌ها و تهمت‌ها غریب ماند. اکنون زمان آن است که در برابر شکوه صلح و حلم بی‌کران امام دوم سر فرود آوریم. در روزگاری که tendی زبان و تلاقی جویی، میان دل‌ها فاصله انداخته و آرامش را از برخی کانون‌های خانواده رانده است، بازخوانی مشی حلم حسنی نه یک توصیه اخلاقی، که یک ضرورت برای بقای سلامت روان و پایداری پیوندهای انسانی است. اما این بردباری قدرتمند چگونه می‌تواند گرهِ‌های کور زندگی مدرن ما را باز کند؟ حجت‌الاسلام والمسلمین سیدحسین مؤمنی، کارشناس دینی در گفت‌وگویی ضمن واکاوی این سیره، نقبی به ناگفته‌های زندگی غریبانه این امام همام زده است که در ادامه می‌خوانید.

■ حلم؛ مدیریت هوشمندانه قدرت، نه انفعال

حجت‌الاسلام مؤمنی با تأکید بر اینکه حلم به معنای ضعف نیست، تصریح می‌کند: بردباری حسنی یعنی انسان با وجود قدرت بر انتقام و توانایی مقابله‌به‌مثل، به خاطر مصلحتی بالاتر و لیبیک به رضای الهی، از حق شخصی خود می‌گذرد. بسیاری از مرافعه‌های خانگی و گسست‌های عاطفی، محصول فقدان همین نگاه است. اگر در کانون خانواده، هر دو طرف بخواهند فاز باشند، نتیجه‌ای جز انفجار و تنش نخواهد داشت؛ برای روشنایی زندگی، یکی باید فاز باشد و دیگری نول تا نور جاری شود. امام مجتبی(ع) در کوی و برزن مدینه، آماج رکیک‌ترین توهین‌ها از سوی دشمنان قرار می‌گرفتند، اما برای حفظ کیان اسلام و جلوگیری از تشتت امت، از حق خود می‌گذشتند. این سیره الگویی عملی برای جامعه امروز است؛ جایی که مردم به جای بازتولید خشم، می‌توانند با تمرین نشنیده گرفتن و پاسخ‌ن‌دادن به بدی‌یابی، آرامش را به فضای عمومی تزریق کنند. چنان‌که امام صادق(ع) به عنوان بصری توصیه فرمودند اگر کسی تورا دشنام داد، در پاسخ بگو اگر من چنانم که می‌گویی خدا مرا اصلاح کند و اگر نیستم، خدا تورا هدایت فرماید.

■ فقدان مکارم اخلاق در هیاهوی اخبار

وی اضافه می‌کند: این نگاه مؤمنانه به روابط انسانی، ریشه در تربیت نبوی دارد. امام حسن(ع) در برابر جسارت‌های بی‌پایان، نه تنها از دایره اخلاق خارج نمی‌شدند، بلکه با کرامت خویش، دشمن را در برابر عظمت روحی اش خلع سلاح می‌کردند. در روایتی از وجود مقدس امام صادق(ع) در کتاب شریف کافی آمده است ایشان فرمودند: «خداوند عزوجل پیامبرش را به مکارم اخلاق مخصوص گردانید، پس هر کس این‌ها را در خود یافت، خدای را سپاس گوید و هر کس نداشت از خدا خواهد» (کافی، ج ۲، ص ۵۶). حلم حسنی همان مکارم اخلاقی است که امروز در هیاهوی اخبار و فشارهای معیشتی، نایاب شده است. بسیاری از ما در محیط کار یا فضای مجازی، به محض شنیدن یک کلام ناخوشایند، درصدد تلاقی برمی‌آییم؛ به‌حالی که امام حسن(ع) به‌ما می‌آموزند قدرت واقعی در کنترل خشم است، نه در تخلیه آن.

■ مدیریت هوشمندانه میدان

این کارشناس دینی توضیح می‌دهد: حلیم بودن به معنای ناتوانی نیست، بلکه به معنای مدیریت هوشمندانه موقعیت هاست. وقتی کسی به شما جسارت می‌کند، پاسخ ندادن به معنای حقارت شما نیست، بلکه به معنای بزرگی و عزت نفس شماست. اگر در زندگی مشترک، هرگاه همسران در لحظه‌ای از عصبانیت حرفی زد، شما نیز همان را با شدت بیشتر بازگردانید، نتیجه‌اش جز ویرانی بنیان خانواده نخواهد بود. امام حسن(ع) با وجود اینکه می‌توانستند با یک اشاره،

یادداشت

حجت‌الاسلام محمدجواد عساری

نگاهی تازه به اخلاق، بزرگواری و منش سبط اکبر(ع)

کریم؛ نه به‌خاطر آنچه بخشید، که به‌خاطر آنچه بود

امام صادق(ع) درباره جد بزرگوارش می‌فرماید: «ما جاء أَحَدٌ إِلی الحسنِ یسأله حاجةً أَلَّا قضاها»؛ هیچ‌کس نیست که به در خانه حسن(ع) آمده باشد و دست خالی بازگردد. این روایت، شناسنامه مردی است که کرامت را نه یک فضیلت اخلاقی، که متن زندگی خود می‌دانست. امروز هفتم صفر، به روایتی سالروز شهادت همان کریم‌ترین فرزندان آدم است؛ روزی که جگر مهربان‌ترین مردمان، با زهر کینه شکافت، اما آنچه در عمر کوتاه خود بنا کرده بود، نه با زهر می‌گذاخت و نه با تیر. او «کریم اهل بیت(ع)» نامیده شد؛ نه به‌خاطر آنچه بخشید، که به‌خاطر آنچه بود؛ حلمی که خداوند آن را از صفات خود برشمرده و سخاوتی که ریشه در آیات الهی دارد: «وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حَرِّیْهِ».

■ تبارشناسی یک لقب؛ از تاریخ یعقوبی تا اشعار کاشف‌الغطاء

وقتی از امام حسن مجتبی(ع) سخن به میان می‌آید، نخستین واژه‌ای که در ذهن هر شیعه متبادر می‌شود، عنوان کریم اهل بیت(ع) است. اما جالب است بدانیم این ترکیب وصفی با این ساختار خاص، در لسان معصومین(ع) یا منابع متقدم قرون اولیه به صورت یک جا نیامده است. البته وصف کریم به تنهایی در قدیمی‌ترین متون تاریخی برای ایشان ثبت شده

خبر

در مجموعه «وقت یادگیری» مؤسسه جوانان آستان قدس رضوی معرفی می‌شود

«عهدینو»؛ پاسخ به پرسش‌های بنیادین درباره مهدویت و انتظار

دوره عمومی و مجازی «عهدینو» ۱۸ جلسه، مهم‌ترین مباحث و پرسش‌های مرتبط با امام زمان(عج)، غیبت، ظهور، وظایف منتظران، و ویژگی‌های یاران حضرت حجت(عج) را برای نوجوانان، جوانان، طلاب، دانشجویان و همه علاقه‌مندان به فراگیری معارف اسلامی بررسی می‌کند.

به گزارش آستان‌نیوز، «وقت یادگیری» مجموعه‌ای برای معرفی ظرفیت‌های آموزشی مؤسسه جوانان آستان قدس رضوی است که دوره‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت متنوعی را در حوزه‌های معرفتی، تربیتی، شناختی و مهارتی در اختیار مخاطبان قرار می‌دهد.

«عهدینو» یکی از دوره‌های عمومی و آزادسامانه آموزش مجازی این مؤسسه است که با هدف پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و شبهات رایج درباره ظهور، آخرالزمان، مهدویت و امام‌زمان(عج) طراحی شده است. محتوای این دوره در قالب ۱۸ جلسه و در مجموع ۶ ساعت آموزش ارائه می‌شود و فراگیران پس از نام‌نویسی، ۱۸۰ روز برای استفاده از محتوای آن فرصت دارند.

شرکت در این دوره به گروه با رشته خاصی محدود نیست و عموم نوجوانان، جوانان، طلاب، دانشجویان و همه علاقه‌مندان به یادگیری معارف اسلامی می‌توانند از محتوای آن استفاده کنند.

■ از ضرورت حضور امام زنده تا امکان حیات طولانی

ضرورت حضور امام زنده در هر مقطع از تاریخ، هدایت‌تکوینی و تشریعی امام(ع)، اهدافی که به‌واسطه حضور حجت الهی در زمین محقق می‌شود و چگونگی حضور جسمانی امام زمان(عج)، از نخستین مباحث مطرح‌شده در این دوره است.

امکان و دلایل حیات بیش از هزار و ۲۰۰ ساله امام زمان(عج)، جایگاه سفیران آن حضرت در دوران غیبت صغری، امکان ملاقات با امام و معیارهای اعتماد به ادعاهای مربوط به دیدار با آن حضرت نیز در بخش دیگری از دوره بررسی می‌شود.

■ انتظار؛ نشستن یا ایستادن؟

«عهدینو» در ادامه، انتظار رانه‌به‌عنوان حالتی منفعلانه، بلکه به‌مثابه مسئولیتی فردی و اجتماعی مورد توجه قرار می‌دهد و به این پرسش می‌پردازد که منتظر حقیقی بایدبه انتظار بنشیند یا برای زمینه‌سازی ظهور به‌میدان عمل وارد شود.

شناخت وظایف منتظران، راه‌های دستیابی به معیارهای سربازی امام‌زمان(عج)، اقداماتی که باید پیش از ظهور انجام شود و ویژگی‌های یاران خاص حضرت حجت(عج)، از دیگر موضوعات این دوره است. دلایل طولانی شدن دوران غیبت، ترسیم فضای حکومت‌های پیش از ظهور، نقش ایرانیان در روایات مرتبط با حوادث پیشا‌ظهور و ویژگی‌های اختصاصی ۳۱۳ یار حضرت صاحب‌الزمان(عج) نیز در جلسات پایانی مورد بحث قرار می‌گیرد.

■ پاسخ به شبهات رایج مهدویت

بخشی از محتوای «عهدینو» به پرسش‌ها و شبهات رایج مهدوی اختصاص دارد تا مخاطب بتواند ضمن دستیابی به تصویری منسجم از مبانی مهدویت، میان آموزه‌های معتبر و ادعاهای روایت‌های غیرقابل اعتماد تمایز قائل شود.

سامانه آموزش مجازی مؤسسه جوانان آستان قدس رضوی، بستری برای دسترسی آسان و پیوسته مخاطبان به دوره‌های متنوع معارف اسلامی است و این امکان را فراهم می‌کند تا فراگیران متناوب با زمان، نیاز و علاقه خود، از محتوای آموزشی در هر مکان استفاده کنند. تنوع موضوعات، ارائه مباحث معرفتی با زبانی روان و کاربردی و فراهم بودن امکان استفاده غیرحضور از دوره‌ها، از مزیت‌های این سامانه در گسترش آموزش معارف اسلامی میان گروه‌های مختلف مخاطبان به‌شمار می‌رود.

علاقه‌مندان می‌توانند برای مشاهده محتوای دوره و نام‌نویسی در «عهدینو» به سامانه آموزش مجازی مؤسسه جوانان آستان قدس رضوی به نشانی edu.javanan.org مراجعه کنند.

همزمان با سالروز شهادت حضرت رقیه(س) انجام شد

همدلی بانوان غرب آسیا در آیین «رقیه(س) تنها نیست» در حرم مطهر رضوی

همزمان با سالروز شهادت حضرت رقیه(س)، ویژه‌برنامه «رقیه(س) تنها نیست» با حضور ۱۲۰ نفر از بانوان زائر و مجاور کشورهای عراق، سوریه، لبنان، عمان و عرب‌زبانان مقیم ایران در رواق دارالرحمه حرم مطهر رضوی برگزار شد.

به گزارش آستان‌نیوز، این ویژه‌برنامه شامگاه دوشنبه ۲۹ تیرماه به همت بخش بانوان غرب آسیای مدیریت زائران غیرایرانی آستان قدس رضوی و باهدف گرامیداشت سالروز شهادت حضرت رقیه(س) و تبیین پیوند پیام‌گشا با ایشان و مظلومیت دختران شهید جبهه مقاومت، به‌ویژه شهدای دانش آموز ایران، لبنان و دیگر مناطق مقاومت برگزار شد.

در این مراسم، خانم تقلید محمد جونی از کشور لبنان با اشاره به جایگاه حضرت رقیه(س) در فرهنگ عاشورا، بر نقش زنان و دختران در پاسداری از آرمان‌های مقاومت و انتقال پیام کر بلا تأکید کرد.

اجرای سرود توسط گروه «خورشید هشتم»، مدیحه‌سرایی خانم عمار و قرائت شعر عقیل لواتی، شاعر عمانی از دیگر بخش‌های این مراسم بود که با قرائت خانم رامیا کریم، از خادمان برنامه، برای حاضران اجرا شد.

■ حضور خادمان عتبات در آیین «رقیه(س) تنها نیست»

یکی از بخش‌های شاخص این آیین، حضور خادمان حرم‌های مطهر حضرت زینب(س) و حضرت رقیه(س) همراه با پرچم متبرک گنبد حرم حضرت زینب(س) بود که فضای مراسم را آکنده از حال‌وهوای ارادت و همبستگی میان دوستداران اهل بیت(ع) در کشور‌های مختلف کرد.

این ویژه‌برنامه با تأکید بر استمرار راه حضرت رقیه(س) در صیانت از ارزش‌های دینی و انسانی و با یاد شهدای دختر جبهه مقاومت به پایان رسید.